

Altingets kronik den 18. september 2024

Giver det mening at skærpe straffen for vold igen, igen?

Af Jørn Vestergaard, professor emeritus i strafferet, Københavns Universitet

I et stort interview giver justitsminister Peter Hummelgaard den 13. september udtryk for, at der straffes for mildt i sager om grove voldsforbrydelser (Altinget den 13. september). [Hummelgaard vil hæve voldsstraffene: Det er Folketingets egen skyld, at straffene stadig er for lave](#). Det er ministeren jo i sin gode ret til at mene. Men det er utilfredsstillende og bekymrende, at han tilsidesætter den viden om retspraksis, som hans eget ministerium sammen med særligt sagkyndige har bidraget til at belyse.

Forholdet er nemlig det, at domstolene i alt væsentligt udnytter den samlede strafferamme på fængsel indtil 10 år for vold fuldt ud, helt i overensstemmelse med Folketingets ønsker.

Som led i politiforliget aftalte et bredt udsnit af de politiske partier i 2020 at nedsætte et uafhængigt udvalg, der fik til opgave at afdække forholdet mellem strafniveauer og strafferammer, samt at undersøge hvorvidt domstolene følger lovgivers anvisninger om strafudmåling. Aftaleparterne havde en forestilling om, at der er meget stor afstand mellem strafferammer og faktisk idømt straf, selv i sager af meget grov beskaffenhed. Det skulle vise sig, at det ikke forholder sig helt så enkelt.

Det sagkyndige udvalg blev bestykket med en landsdommer som formand, en byretspræsident, en forsvarsadvokat, en vicesstatsadvokat, en kontorchef fra Justitsministeriet samt undertegnede. Vi afgav betænkning medio 2023. [Betænkning nr. 1581 om strafudmåling](#). Heri redegjorde vi for de senere års mange lovændringer og gennemgik et stort antal domme, som blev tilvejebragt og analyseret af dygtige fuldmægtige fra ministeriet og Rigsadvokaturen.

Udvalgets overordnede konklusion blev, at domstolene generelt følger lovgivers anvisninger om strafniveaulet.

Voldssager kan handle om forhold af meget forskelligartet beskaffenhed og grovhed. De spænder fra helt enkle krænkelser i form af skub uden personskade over slag med genstande eller anvendelse af våben til de helt grove tilfælde med varig skade eller døden til følge. Det er der taget højde for i straffeloven, som indeholder tre paragraffer med en indbyrdes grænsedragning mellem forskellige grader af krænkelser og overlap mellem strafferammerne.

I § 244 er der som udgangspunkt fastsat en strafferamme af bøde eller fængsel indtil 3 år for det, der af jurister betegnes som "simpel vold". Hvis volden gentagne gange er begået over for en person i husstanden, er der tilføjet en skærpet strafferamme af fængsel indtil 6 år. I § 245 er der en strafferamme på fængsel indtil 6 år for særlig grov vold. I § 246 er strafferammen fængsel indtil 10 år for vold med alvorlige skader eller døden til følge.

Domstolene har med andre ord mulighed for at udmåle straffe inden for en samlet strafferamme, der strækker sig op til fængsel i 10 år. I den enkelte sag giver det god mulighed for at udmåle en straf, som er proportional sammenlignet med andre voldstilfælde.

I retspraksis fordeler straffene i voldssager sig over en glidende skala fra bøde i de mindst alvorlige sager til fængsel i 8 år i de mest alvorlige sager. Det sagkyndige udvalg konkluderede, at der i voldssager udmåles straffe inden for den samlede strafferamme, og at domstolene følger anvisningerne i lovbemærkningerne.

Udvalget kunne som ventet konstatere, at straffe for overtrædelse af § 244 og § 245 ligger i den nedre del af strafferammerne. Dette skal imidlertid ses i lyset af samspillet mellem de tre voldsbestemmelser. Sager om vold, der udøves med våben eller genstande, eller som rettes mod særligt sårbare dele af legemet, henføres ikke under den øvre del af strafferammen i § 244, men straffes efter den strengere bestemmelse i § 245. Tilsvarende bedømmes de mest alvorlige voldssager ikke efter § 245, men efter den endnu strengere bestemmelse i § 246. Undladelsen af at anvende de øvre dele af strafferammerne er med andre ord ikke udtryk for, at der straffes mildere end ønsket af Folketinget, men for, at de mere alvorlige voldssager behandles efter den strengeste af de bestemmelser, der er til rådighed. I sager om overtrædelse af § 246 udmåles der straffe også i den øvre del af strafferammen.

Peter Hummelgaard giver i Altingets interview udtryk for, at politikerne "ikke har været præcise og dygtige nok til rent lovteknisk at vise domstolene, hvilke straffe vi gerne vil have etableret ved voldsforbrydelser". Derfor skal der nu angives normalstraffe for bestemte forbrydelser, så intentionerne bliver helt klare. Det afgørende for ministeren er, "at de faktisk udmålte straffe bliver hårdere for de værste personfarlige forbrydelser".

Gennem de seneste 35 år er der imidlertid gennemført en stribe opstramninger af reglerne om strafudmåling i voldssager. Hver gang har Folketinget givet nærmere anvisninger om de ønskede forhøjelser.

I 1989 blev det bestemt, at der skulle ske skærpelser for de groveste tilfælde af "simpel vold". I 1994 blev der lovgivet om skærpet straf for gentagelsestilfælde I 1997 blev straffene for de groveste tilfælde efter §§ 245 og 246 skærpet med 1 år. I 2002 blev strafferammen i § 244 fordoblet fra 1 år og 6 måneders fængsel til 3 års fængsel. Dette afspejlede et politisk ønske om, at der for visse sager skulle skærpes med en tredjedel. I 2018 blev strafniveauet efter § 245 og 246 på ny forhøjet med en tredjedel. I 2018 og 2022 blev der indsat forhøjede strafferammer i § 244 og § 245 om vold i hjemmet og giver nærmere anvisninger om skærpet strafudmåling.

Ændringen i 2002 af strafferammen i § 244 øgede overlappet i forhold til strafferammen i § 245, hvilket bidrog til afstanden mellem maksimum og det faktisk udmålte strafniveau i sager om overtrædelse af § 244.

Det er helt legitimt, at Folketinget bestemmer, hvor strafniveauet skal ligge i forskellige typer af sager. Dog kan der godt stilles spørgsmålstegn ved, om det giver en fornuftig balance i forholdet mellem lovgivningsmagten og den dømmende magt, at politikerne i endnu højere grad end hidtil praktiserer mikromanagement i forhold til domstolene. I forbindelse med tidligere skærpelser har domstolene jo efterkommet politikernes ønsker, så det er svært at se behovet.

Det store spørgsmål er dog, om det overhovedet giver mening at forhøje strafniveauet, når forholdet er det, at den samlede strafferamme på fængsel indtil 10 år allerede udnyttes næsten fuldt ud. I den forbindelse kan der være grund til at henlede opmærksomheden på udmålingspraksis i drabssager. Her har Højesteret som udgangspunkt fastsat tariffen til 12 år fængsel, men har tilføjet, at i tilfælde af formildende omstændigheder kan straffen efter en konkret bedømmelse fastsættes til 11 år fængsel eller 10 års fængsel. Hvis der fortsat skal være sammenhæng og forholdsmæssighed i strafudmålingen, skal straffen for vold med døden til følge vel ikke være strengere end for forsætligt drab.

Kommentar i Altinget den 26. september 2024 fra Birthe Rønn Hornbæk: [Birthe Rønn: Vil Hummelgaard virkelig straffe voldsforbrydelser hårdere end drab?](#)